

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Hasan Eren köszöntése*

Régi ismerőst, kedves barátot üdvözölhetünk most körünkben. Újra ellátogatott hozzánk Hasan Eren professzor, a kiváló török nyelvész és filológus, az ankarai egyetem nyugalmazott tanára, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja, és nemcsak személyes jelenlétével, de előadásával is megtisztelte Akadémiánkat, valamint a Magyar Nyelvtudományi Társaságot és a Körösi Csoma Társaságot. Már csak kevesen vagyunk abból az idős nyelvész-nemzedékből, akik személyesen is ismerjük őt, de persze munkássága és abból különösen a magyar szótörténetre, illetőleg a magyar—török nyelvi-kulturális kapcsolatokra irányuló kutatásai révén neve ismerősen cseng mindazok előtt a hazai nyelvészek előtt, akik egyrészt magyar nyelvtörténettel, másrészt a turkológia különféle részterületeivel foglalkoznak. Aki előveszi a Magyar Nyelvnek már jóval több mint fél századdal ezelőtti évfolyamait, az láthatja, hogy éveken keresztül alig volt folyóiratunknak olyan száma, amelyben neki közleménye ne jelent volna meg. Csupán ez az egy tény is világosan jelzi, hogy Eren professzor úr az alatt a körülbelül hat esztendő alatt, amíg 1940-től 1946-ig Magyarországon tartózkodott, és nálunk az Eötvös Collegium tagjaként is a magyar nyelvtudománnyal és a hazai turkológiával ismerkedett, milyen mértékben és mélységben dolgozta bele magát akkori nyelvtudományunk mindennapi folyamatába, és mennyire nem csupán passzív felvevője, befogadója volt az egykori professzoraitól, a budapesti nyelvtörténeti iskola akkori nagy

* Hasan Eren professzor, az MTA és a Magyar Nyelvtudományi Társaság tiszteletbeli tagja 2000. június 6-án „A török nyelv etimológiai szótára és a magyar nyelvtörténet” címmel előadást tartott a Magyar Tudományos Akadémián. A jeles tudóst Benkő Loránd akadémikus, Társaságunk elnöke köszöntötte. E köszöntő szövegét adjuk most közre. — A szerkesztőség.

nemzedékétől tanultaknak, hanem igazi, vérbeli tudós egyéniségéhez méltóan tevőleges résztvevőjévé is vált nyelvtudományi szakirodalmunknak és közéletünknek.

Így hát egészen természetes, hogy mostani előadása is erősen belevág abba a témakörbe, amely őt a magyar nyelvtudományhoz kötötte, és nyilvánvaló tanújele annak, hogy Hasan Eren professzor úr nemcsak általában magas színvonalú értője az etimológiai kutatások elvi és gyakorlati problematikájának, hanem folyamatosan figyelemmel kísérője és ismerője az utóbbi évtizedekben nálunk e téren végzett munkálatoknak. Mint ahogyan a mi részünkről is teljesen magától értetődő, hogy mind „A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára”, mind az „Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen” sok mindent hasznosítani tudott mindabból, amit ő annak idején, de azóta is több alkalommal megírt a magyar szókincs török, közelebbről főként oszmán-török elemeinek témakörében. Ő tudja legjobban, hogy új források, új adatok, változó szemléletek és módszerbeli fogások akár néhány évtized alatt is mennyi mindent változtathatnak egy-egy szó problematikájának megítélésén. Ennek ellenére említett szótáraink szakirodalmi utalásaiban minduntalan találkozunk nevével, és gyakorta felhasználhattuk legfontosabb eredményeit, jelezve, hogy munkásságának a magyar nyelvre vonatkozó termékei maradandóan vannak számon tartva nálunk ma is.

Hogy mennyire nem esett ki érdeklődési köréből a magyar nyelvtörténet és azon belül a magyar etimológiai kutatások témaköre, azt jelzi az a közelmúltban megjelent beható, terjedelmes ismertetése is, melyet az „Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen”-ről írt, kiemelve annak eredményeit, de kritikusan rámutatva török vonatkozású részleteinek hézagaira is, mindjárt új megállapításokkal is szolgálva. Nyugodtan mondhatom, hogy szótárunk külföldi visszhangjai között az ő tanulmánya az egyik legértőbb, legszakoszerűbb és a jövő kutatások számára leginkább útmutató.

Munkásságában megvan számunkra a jövő ígérete is. Őszinte örömmünkre szolgál, hogy hosszú évek egyszemélyes búvárkodásával elkészítette, és most előttünk bemutatta török etimológiai szótárát, melyről nemcsak tartalmas előadását hallgathattuk meg itt, hanem amelyet kézbe véve módunk lesz behatóan tanulmányozni, és egyfelől belőle — mint a mi nyelvünk számára annyira fontos nyelv etimológiai szintézisének egészéből — általában is okulni, másfelől e műből a részletekben is számos, figyelmünkre bízást igényt tartó ismeretanyagot, adalékot, észrevételt hasznosítani. Amikor most jó szívvel, szeretettel, őszinte elismeréssel gratulálunk jeles művének elkészültéhez, várjuk és reméljük azt a folytatást, amelynek lehetőségét most előttünk felvillantotta.

Tisztelt Eren professzor úr, kedves Hasan! Amikor megköszönöm Neked nemcsak mostani tartalmas, tanulságos előadásodat, hanem mindazt, amivel a magyar szókincs történeti és etimológiai kutatását már eddig is gyarapítottad, látogatásod emlékezetéül és nagyrabecsülésünk kifejezéséül, úgy is, mint a Magyar Nyelvtudományi Társaság régóta tiszteleti tagja, fogadd tőlem Társaságunknak ezt az ittlétedet megörökítő, szerény emlékeztető irományát. További munkádhoz Társaságunk nevében erőt, egészséget kívánok.

BENKŐ LORÁND